

WET HOMOLOGATIE ONDERHANDS AKKOORD

De inperking van de ipso facto-clausule

Samir El Hadouchi

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	2
<i>AANLEIDING TOT DE PROBLEEMSTELLING</i>	2
<i>PROBLEEMSTELLING</i>	3
<i>LEESWIJZER</i>	3
2 DE WET HOMOLOGATIE ONDERHANDS AKKOORD	4
3 DE IPSO FACTO-CLAUSULE	6
4 DE POSITIE VAN DE BANK	8
5 CONCLUSIE	12
6 LITERATUURLIJST	13
<i>BOEKEN</i>	13
<i>ONLINE BRONNEN</i>	13
<i>WETENSCHAPPELIJKE ARTIKELEN</i>	13
<i>KAMERSTUKKEN EN WETGEVING</i>	14

1 Inleiding

Aanleiding tot de probleemstelling

Op 1 januari 2021 is de Wet Homologatie Onderhands Akkoord (hierna: WHOA) in werking getreden.¹ De WHOA voorziet in een regeling op basis waarvan de rechtbank kan overgaan tot homologatie van een onderhands akkoord betreffende de sanering en herstructurering van de schulden van een schuldenaar.² De homologatie leidt ertoe dat het akkoord verbindend is voor alle bij het akkoord betrokken schuldeisers en aandeelhouders.³ De schuldeisers en aandeelhouders die niet met het akkoord hebben ingestemd, kunnen toch aan het akkoord worden gebonden als de besluitvorming over en de inhoud van het akkoord aan bepaalde eisen voldoet. De WHOA is van toepassing op ondernemingen die vanwege een te zware schuldenlast insolvent dreigen te raken, maar over bedrijfsactiviteiten beschikken die nog wel levensvatbaar zijn. De WHOA staat volgens de memorie van toelichting evenwel ook open voor de homologatie van een akkoord waarbij een onderneming die geen overlevingskansen meer heeft, wordt afgewikkeld.

De WHOA brengt een grote wijziging mee voor ipso facto-clausules in wederkerige overeenkomsten. Een ipso facto-clausule geeft een partij de mogelijkheid de overeenkomst te beëindigen, wijzigen of op te schorten of bepaalt dat de overeenkomst automatisch eindigt indien een bepaalde voorwaarde in vervulling gaat, bijvoorbeeld als de wederpartij in zwaar weer verkeert⁴, er beslag wordt gelegd ten laste van de wederpartij of een faillissementsaanvraag wordt gedaan. De WHOA bepaalt in dit verband echter dat dat het voorbereiden en aanbieden van een akkoord en de aanwijzing van een herstructureringsdeskundige, alsmede gebeurtenissen en handelingen die daarmee of met de uitvoering van het akkoord rechtstreeks verband houden en daarvoor redelijkerwijs noodzakelijk zijn, geen grond zijn voor wijziging van verbintenissen of verplichtingen jegens de schuldenaar, voor opschorting van de nakoming van een verbintenis jegens de schuldenaar en voor ontbinding van een met de schuldenaar gesloten overeenkomst.

---

¹ Besluit van 26 oktober 2020 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet homologatie onderhands akkoord (*Stb.* 2020, 415).

² S. Rensen, *De herijking van het faillissementsrecht. De WHOA (Recht & Praktijk, nr. InsR17)*, Deventer: Wolters Kluwer 2021.

³ *Kamerstukken II 2018/19*, 35249, nr. 3, p. 1. (MvT).

⁴ A.M. Mennens, *Het dwangakkoord buiten surseance en faillissement (Onderneming & Recht nr. 118)*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, randnummer 5.7.

Dit roept de vraag op wat de gevolgen zijn voor een partij, bijvoorbeeld de financier van een onderneming (en in mijn casus een grootbank), die zich in voorkomend geval op een ipso facto-clausule wenst te beroepen, maar daarbij tegen de wettelijke inperking aanloopt. Het wél of niet afkondigen van een afkoelingsperiode is hierbij ook van belang.

Probleemstelling

Naar aanleiding van het bovenstaande staat in deze paper de vraag centraal welke gevolgen de inperking van de ipso facto-clausule heeft voor de bank en hoe hiermee in voorkomend geval mee kan worden omgegaan.

Leeswijzer

In deze paper beantwoord ik de probleemstelling aan de hand van literatuuronderzoek. In hoofdstuk 2 ga ik kort in op de WHOA. In hoofdstuk 3 wordt de ipso facto-clausule behandeld. In hoofdstuk 4 ga ik vervolgens in op de gevolgen die de inperking van de ipso facto-clausule en wordt een casus behandeld. Tot slot volgt in hoofdstuk 5 de conclusie.

2 De Wet Homologatie Onderhands Akkoord

Ter implementatie van de Europese herstructureringsrichtlijn is op 1 januari 2021 de WHOA in werking getreden,⁵ waardoor Nederland momenteel vier insolventieprocedures kent: het faillissement, de surseance van betaling, de schuldsanering natuurlijke personen en de WHOA.⁶ Op grond van de WHOA kan de rechtbank een onderhands akkoord tussen een onderneming en zijn schuldeisers en aandeelhouders betreffende de herstructurering van schulden goedkeuren (homologeren).⁷ De wetgever poogt met de WHOA een instrument in te voeren dat een dwangakkoord voor schuldeisers introduceert ter voorkoming van een surseance van betaling of faillissement.⁸ De WHOA is bedoeld voor ondernemingen die op zichzelf levensvatbaar zijn, maar door een te zware schuldenlast of te hoge kosten een sanering van schulden en verplichtingen nodig hebben. De homologatie leidt ertoe dat het akkoord verbindend is voor alle bij het akkoord betrokken schuldeisers en aandeelhouders. Indien deze niet met het akkoord hebben ingestemd, kunnen zij toch aan het akkoord worden gebonden.

Een akkoord komt alleen in aanmerking voor homologatie door de rechter als de besluitvorming over en de inhoud van het akkoord aan een aantal voorschriften voldoet. Eén van de belangrijkste voorschriften is dat de schuldeisers en aandeelhouders in de gelegenheid zijn gesteld zich via een stemming over het akkoord uit te spreken.

De WHOA biedt de schuldenaar de mogelijkheid lopende overeenkomsten te herstructureren (art. 373 Fw).⁹ Met uitzondering van arbeidsovereenkomsten (art. 369 lid 4 Fw), kan de schuldenaar lopende overeenkomsten eenzijdig beëindigen als de wederpartij niet instemt met een voorgestelde vrijwillige wijziging of beëindiging. Op grond van art. 373 lid 3 Fw blijven ipso facto-clausules zonder gevolg. Het gaat hierbij om de contractsbepalingen die gevolgen verbinden aan het openen van een akkoordprocedure of gebeurtenissen of handelingen die

---

⁵ Besluit van 26 oktober 2020 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet homologatie onderhands akkoord (*Stb.* 2020, 415).

⁶ M.R. Schreurs, 'Implementatie van de Herstructureringsrichtlijn: wellicht beter in de surseance dan in de WHOA?' *Tijdschrift voor Insolventierecht* 2019/33, p. 1.

⁷ *Kamerstukken II* 2018/19, 35249, nr. 3, p. 1. (MvT).

⁸ J.A. van der Meer, 'Misbruik van de WHOA', *Tijdschrift financiering, zekerheden en insolventiepraktijk* 2021/2, p. 1.

⁹ *Kamerstukken II* 2018/19, 35249, nr. 3, p. 10. (MvT).

daarmee verband houden.¹⁰ Doordat de ipso facto-clausules zonder gevolg blijven, wordt voorkomen dat waardevolle overeenkomsten als gevolg van de herstructurering verloren gaan.

---

¹⁰ *Kamerstukken II 2018/19, 35249, nr. 3, p. 44. (MvT).*

3 De ipso facto-clausule

Bij het sluiten van overeenkomsten anticiperen contactspartijen veelal op mogelijke insolventiescenario's.¹¹ Veel contracten of algemene voorwaarden bevatten dan ook ipso facto-clausules. Een dergelijke clausule geeft een contractspartij het recht de overeenkomst te beëindigen als de andere partij niet meer aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen of een regeling met zijn crediteuren treft of aanbiedt.¹² De inhoud van een ipso facto-clausule kan per overeenkomst verschillen en is met name het resultaat van de onderhandelingsposities van partijen.¹³

De Europese wetgever beoogt de negatieve gevolgen van vroegtijdige beëindiging van overeenkomsten te voorkomen door in art. 7 lid 5 van de Europese herstructureringsrichtlijn aandacht te besteden aan ipso facto-clausules in overeenkomsten. Deze bepaling is in art. 373 lid 3 Fw geïmplementeerd.

Uit de memorie van toelichting blijkt dat de ipso facto-inperking geldt voor clausules die automatisch rechtsgevolg verbinden aan het aanbieden van het akkoord, maar ook voor clausules die daar beëindigingsrechten aan koppelen. De regel geldt daarnaast ook voor clausules die de werking daarvan niet laten afhangen van het aanbieden van een akkoord, maar van gebeurtenissen of handelingen die daarmee samenhangen zoals het onderhandelen over een akkoordvoorstel of de uitvoering van een gehomologeerd akkoord. Bepalingen die rechtsgevolgen of beëindigingsrechten koppelen aan het feit dat een akkoord wordt voorbereid, zijn dus niet toepasselijk.

Het invoeren van een ipso facto-clausule door een schuldeiser wordt dus door de WHOA ingeperkt. De schuldeiser kan zijn verbintenissen en verplichtingen uit een overeenkomst niet meer wijzigen, opschorten of in haar geheel ontbinden om de enkele reden dat een akkoord wordt voorbereid en aangeboden of als een herstructureringsdeskundige wordt

---

¹¹ A.M. Mennens, *Het dwangakkoord buiten surseance en faillissement (Onderneming & Recht nr. 118)*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, randnummer 5.7.

¹² Tollenaar, N.W.A., *Het pre-insolventieakkoord. Grondslagen en raamwerk (diss. Groningen)*, Deventer: Wolters Kluwer 2016, randnummer 8.2.7.1.

¹³ A.M. Mennens, *Het dwangakkoord buiten surseance en faillissement (Onderneming & Recht nr. 118)*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, randnummer 5.7.

aangewezen.¹⁴ Ook het invoeren van de gevolgen van vervroegd verzuim op grond van art. 6:80 BW is niet mogelijk. Bij *'wijzigingen van verbintenissen of verplichtingen'* moet worden gedacht aan bedingen die erop neerkomen dat de verplichtingen van de schuldeiser jegens de schuldenaar komen te vervallen of aanzienlijk worden teruggebracht als de schuldenaar gebruik maakt van de WHOA.¹⁵

De regel van art. 373 lid 3 Fw is in ieder geval van toepassing als de schuldenaar een verklaring ter inzage van de griffie heeft gedeponneerd waaruit blijkt dat de schuldenaar is gestart met de voorbereiding van een akkoord of wanneer er een herstructureringsdeskundige door de rechter is aangewezen.¹⁶ Een belangrijke constatering is dat de schuldenaar bevoegd is lopende overeenkomsten eenzijdig te wijzigen of te beëindigen. De schuldeiser daarentegen kan dit volgens art. 373 lid 3 én lid 4 Fw niet. De vraag is of de belangen van de schuldeisers, met name de financiers van een onderneming, wel voldoende zijn gewaarborgd en wat de gevolgen van de inperking van de ipso facto-clausule voor hen zijn.

Art. 373 lid 3 Fw dient in nauw samenhang met art. 373 lid 4 Fw te worden gelezen waarin de afkoelingsperiode voor de WHOA is geregeld. Gedurende een afkoelingsperiode geldt dat een verzuim in de nakoming dat heeft plaatsgevonden vóór de afkoelingsperiode, geen grond is voor wijziging, opschorting of ontbinding van een overeenkomst met de schuldenaar. Voor de nakoming van nieuwe verplichtingen is vereist dat de schuldenaar voor nakoming van nieuwe verplichtingen onder de overeenkomst die is ontstaan tijdens de afkoelingsperiode zekerheid stelt. Onder het derde lid is de schuldenaar niet verplicht voor nieuwe verplichtingen zekerheid te stellen. Volgens de memorie van toelichting gaat deze bepaling ervan uit dat de schuldenaar niet in verzuim is geweest. Een verplichting tot het stellen van zekerheid kan de financiële moeilijkheden die de schuldenaar al ondervindt, vergroten en daarmee kan de bedrijfsuitoefening worden belemmerd.

---

¹⁴ *Kamerstukken II 2018/19*, 35249, nr. 3, p. 46. (MvT).

¹⁵ J.E.P.A. Van Hooff en D.D. Nijkamp, *'Wijziging en beëindiging van overeenkomsten onder de WHOA'*, in: L.J.J. Kerstens e.a., *Insolad Wet Homologatie Onderhands Akkoord*, Deventer: Wolters Kluwer 2021, p. 261.

¹⁶ A.M. Mennens, *Het dwangakkoord buiten surseance en faillissement (Onderneming & Recht nr. 118)*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, randnummer 5.7.

4 De positie van de bank

Banken zijn over het algemeen blij met de invoering van de WHOA. Het uiteindelijke doel van de nieuwe wet is immers dat het makkelijker wordt om levensvatbare ondernemingen door middel van een herstructurering een tweede kans te geven. Dit voorkomt onnodige kapitaalvernietiging, met alle gevolgen van dien (ook voor de banken).

De Nederlandse Vereniging van Banken (“NVB”) heeft bij de consultatieronde van de WHOA uitgebreid gereageerd op het consultatiedocument. Een kritisch punt van de NVB bij artikel 3:373 lid 3 Fw was dat als de onderneming bij de bank nog een ongebruikt deel van de financiering kan opnemen, het zo lijkt te zijn dat de bank kan worden gedwongen om de schuldenaar ‘door te financieren’ met als gevolg dat de bank in een slechtere positie komt te verkeren dan andere schuldeisers. Om te voorkomen dat de bank door het voortzetten van een kredietfaciliteit waarvan de kredietlimiet niet is volgetrokken in een slechtere positie komt te verkeren, is dan ook door de banken bepleit dat de schuldenaar voldoende zekerheid voor de verhoging van de vordering van de bank op de schuldenaar dient te verstrekken. Indien op grond van de bestaande afspraken tussen de schuldenaar en de bank de schuldenaar verplicht is om extra zekerheden te verstrekken, zal de bank alleen blijven financieren als de schuldenaar aan zijn verplichting tot het verstrekken van extra zekerheden heeft voldaan.¹⁷

Met Karapetian ben ik van oordeel dat art. 373 lid 3 Fw ipso facto-clausules buiten werking stelt, maar dat dit artikellid alleen betrekking heeft op ipso facto-clausules die worden geactiveerd door akkoord gerelateerde handelingen zoals het aanbieden en uitvoeren van een akkoord of de aanwijzing van een herstructureringsdeskundige. Contractuele bepalingen die bijvoorbeeld door de materiële insolventie van de schuldenaar worden geactiveerd, worden niet door het genoemde artikel in het wetsvoorstel bestreken.¹⁸

---

¹⁷ Bijlage bij *Kamerstukken II 2018/19*, 35249, nr. 3; Reactie NVB op wetsvoorstel homologatie onderhands akkoord; Nederlandse Vereniging van Banken, *Wet Homologatie onderhands akkoord banken blij, maar ook kritisch*, te raadplegen op: <https://www.nvb.nl/bank-wereld-online/wet-homologatie-onderhands-akkoord-banken-blij-maar-ook-kritisch/>.

¹⁸ A. Karapetian, *Insolventie zonder faillissement (TVI 2019/31 afl. 5- oktober 2019)*, p. 215.

Tollenaar meent dat artikel 373 lid 3 Fw slechts een beroep uitsluit op het enkele, blote procedurele gegeven dat een akkoordtraject wordt doorlopen. Komt er, al dan niet als gevolg van het akkoord of het doorlopen van het akkoordtraject, in de materiële positie van de wederpartij een verslechtering, bijvoorbeeld door een materiële toename in het risico op niet-nakoming, dan staan alle remedies onder het gemene recht onverminderd aan de wederpartij ten dienste, waaronder een beroep op het vervroegd intreden van verzuim en een, al dan niet daarop gebaseerd, beroep op opschorting of ontbinding.¹⁹ Ik sluit me bij dit standpunt aan.

Hoe pakt de inperking van de ipso facto-clausule in de WHOA in de praktijk uit voor de bank?
Een korte casus:

Ondernemer X heeft ten tijde van de oprichting een door zekerheden gedekt zakelijk krediet afgesloten bij huisbank A (de bank) van 10 miljoen euro ter financiering van de onderneming. Tot zekerheid voor de aflossing van het door de bank verstrekte krediet, hebben de bank en X zekerheden bedongen in de vorm van hypotheek- en pandrechten. De goederen van schuldenaar waar de zekerheden op gevestigd zijn, dekken 6 miljoen euro van het verstrekte krediet. Daarnaast heeft X al 5 miljoen euro van het krediet besteed.

Een aantal jaren na de start van X verkeert de onderneming in financieel zwaar weer. De onderneming is nog wel levensvatbaar, maar om een faillissement te voorkomen, is herstructurering noodzakelijk. Om die reden wordt een WHOA-traject voorbereid. De bank is op de hoogte van de financiële problemen van de onderneming en maakt zich zorgen over het deel van het krediet van 4 miljoen euro waarvoor geen dekking is onder de bestaande zekerheden.

Welke mogelijkheden zijn er voor de bank, mede gelet op art. 373 lid 3 Fw?

Verzuim

---

¹⁹ N.W.A.Tollenaar, *Het Wetsvoorstel Homologatie Onderhands Akkoord onder de loep gen omen (TVI 2019/32 afl. 5-oktober 2019)*, p. 230.

Alle banken in Nederland hanteren de dezelfde algemene bankvoorwaarden (de Algemene Bankvoorwaarden 2017) zoals opgesteld door de Nederlandse Vereniging van Banken. Volgens art. 27 onder a Algemene Bankvoorwaarden 2017 worden alle vorderingen op de schuldenaar opeisbaar als de schuldenaar zijn verplichtingen jegens de bank niet tijdig, niet volledig of onjuist nakomt. De bank zou op dit artikel een beroep kunnen doen ondanks een eventueel WHOA-traject (in voorbereiding). Art. 373 lid 3 Fw staat hieraan niet in de weg: het artikel heeft het immers over de wijziging, opschorting of beëindiging van overeenkomsten in het kader van een WHOA-traject en niet in verband met een verzuim van de schuldenaar. Kortom: het door de bank vaststellen van een verzuimsituatie gevolgd door opeising van een krediet wordt niet gehinderd door art. 373 lid 3 Fw.

Indien echter een afkoelingsperiode is afgekondigd is, kan de bank geen beroep doen op de Algemene Bankvoorwaarden, omdat gedurende een afkoelingsperiode geldt dat een verzuim in de nakoming dat heeft plaatsgevonden vóór de afkoelingsperiode, geen grond is voor wijziging, opschorting of ontbinding van een overeenkomst met de schuldenaar.

Zekerheden

In art. 26 Algemene Bankvoorwaarden 2017 is bepaald dat de bank kan vragen om aanvullende zekerheden. De schuldenaar dient volgens deze bepaling aanvullende zekerheden te verstrekken als de bank dit wenst. Kan de schuldenaar zich in dit verband beroepen op art. 373 lid 3 Fw en weigeren aanvullende zekerheden te verstrekken? Uit de memorie van toelichting volgt dat een verplichting tot zekerheidstelling de bestaande financiële moeilijkheden van een schuldenaar kan vergroten en dat art. 373 lid 3 Fw in dit soort situaties volledig van toepassing is. Om deze reden is een schuldenaar dus niet verplicht voor *nieuwe* verplichtingen zekerheid te stellen na het voorbereiden en aanbieden van een WHOA-akkoord.²⁰ Hierbij wordt echter uitgegaan van de situatie dat de schuldenaar niet in verzuim is. In de casus is sprake van “onderdekking” voor de bestaande financiering en kan de bank derhalve op grond van de Algemene Bankvoorwaarden om aanvullende zekerheden vragen. Wordt hier niet aan voldaan, dan treedt alsnog verzuim in en kan de bank mijns inziens haar conveniërende maatregelen treffen, zoals inperking van de kredietfaciliteit, wijziging of

---

²⁰ Kamerstukken II 2018/19, 35249, nr. 3, p. 47. (MvT).

opschorting van de overeenkomst en mogelijk zelfs beëindiging van de (krediet)relatie. Art. 373 lid 2 Fw doet hier niets aan af.

Opzegging

De bank kan de relatie met de schuldenaar eindigen waardoor alle lopende overeenkomsten worden afgewikkeld (art. 35 Algemene Bankvoorwaarden 2017). Het is hiervoor niet nodig dat de schuldenaar in verzuim is met de nakoming van een verplichting. Opzegging in verband met akkoord-gerelateerde handelingen is op grond van art. 3:373 lid 3 Fw niet toegestaan. In het ING/De Keijzer-arrest²¹ heeft de Hoge Raad bepaald dat de geldigheid van een opzegging/beëindiging door de bank beoordeeld moet worden aan de hand van de maatstaf van de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid uit art. 6:248 lid 2 BW. Bij het opzeggen/beëindigen moet de bank zijn zorgplicht jegens de cliënt op grond van art. 2 Algemene Bankvoorwaarden in overweging nemen. Zo dient een bank in zijn belangenafweging voor het opzeggen van een relatie diverse factoren mee te nemen zoals i) of er sprake is van een geldige reden ii) de opzegtermijn en duur daarvan, iii) het betalingsgedrag van de schuldenaar en iv) (de mogelijkheid van) schade.²² Bij een opzegging van de bancaire relatie tijdens de voorbereiding van een WHOA-akkoord zal naar verwachting een nog strengere maatstaf worden gehanteerd, vanwege de mogelijke gevolgen en risico's hiervan voor de schuldenaar en het wel of niet slagen van het akkoord.

---

²¹ Hoge Raad, 10 oktober 2014, ECLI:NL:HR:2014:2929, *JOR* 2015/8

²² Gerechtshof Arnhem, 18 februari 2003, ECLI:NL:GHARN:2003:AF5233, *JOR* 2003/267

7 Conclusie

In deze paper staat de vraag centraal welke gevolgen de inperking van de ipso facto-clausule heeft voor de bank en welke mogelijkheden deze heeft om zijn belangen te beschermen. De ipso facto-clausule beperkt de mogelijkheid van de bank om de overeenkomst met de schuldenaar die een WHOA-traject voorbereidt, aanbiedt of bij aanstelling van een herstructureringsdeskundige te wijzigen, op te schorten of te ontbinden. Dit heeft tot gevolg dat de bank in sommige gevallen een kredietfaciliteit moet voortzetten waarvan de kredietlimiet niet is volgetrokken en hierdoor in een slechtere positie komt te verkeren. De bank kan dan niet op grond van akkoord gerelateerde handelingen de overeenkomst met de schuldenaar wijzigen, opschorten of beëindigen. Wel lijkt het erop dat de bank *op andere gronden* de overeenkomst met de schuldenaar kan wijzigen, opschorten of ontbinden. In verband met de nauwe samenhang tussen lid 3 en lid 4 van art. 373 Fw is het voor de beantwoording van de probleemstelling relevant of een afkoelingsperiode is afgekondigd. Is een afkoelingsperiode afgekondigd? Dan is het niet mogelijk de overeenkomst te wijzigen, op te schorten of te ontbinden als de grondslag het verzuim van de schuldenaar betreft. Is er geen afkoelingsperiode afgekondigd? Dan is het wél mogelijk de overeenkomst te wijzigen, op te schorten of te ontbinden als de grondslag hiervoor maar niet akkoord gerelateerd is. De bank kan in voorkomende gevallen aanvullende zekerheden verlangen als de bestaande zekerheden onvoldoende zijn ter dekking van de financiële verplichtingen. Voldoet een schuldenaar hier niet aan, dan levert dat een grond op voor wijziging, opschorting op beëindiging van de kredietrelatie door de bank. Is er geen sprake van verzuim van de schuldenaar, dan is opzegging door de bank slechts mogelijk met inachtneming van de zorgplicht van de bank. De toets hiervoor acht ik strenger tijdens een akkoordprocedure.

6 Literatuurlijst

Boeken

Mennens, A.M., *Het dwangakkoord buiten surseance en faillissement (Onderneming en Recht nr. 118)*, Deventer: Wolters Kluwer 2020.

Renssen, S., *De herijking van het faillissementsrecht. De WHOA (Recht & Praktijk, nr. InsR17)*, Deventer: Wolters Kluwer 2021.

Tollenaar, N.W.A., *Het pre-insolventieakkoord. Grondslagen en raamwerk (diss. Groningen)*, Deventer: Wolters Kluwer 2016.

Van Hooff, J.E.P.A. en Nijkamp, D.D., 'Wijziging en beëindiging van overeenkomsten onder de WHOA', in: L.J.J. Kerstens e.a., *Insolad Wet Homologatie Onderhands Akkoord*, Deventer: Wolters Kluwer 2021.

Online bronnen

Algemene Bankvoorwaarden 2017, Nederlandse Vereniging van Banken, te vinden op: <https://www.nvb.nl/publicaties/protocollen-regelingen-richtlijnen/algemene-bankvoorwaarden-abv/>

Nederlandse Vereniging van Banken, *Wet Homologatie onderhands akkoord banken blij, maar ook kritisch*, te raadplegen op: <https://www.nvb.nl/bank-wereld-online/wet-homologatie-onderhands-akkoord-banken-blij-maar-ook-kritisch/>.

Wetenschappelijke artikelen

Karapetian, A., 'Insolventie zonder faillissement', *Tijdschrift voor Insolventierecht* 2019/31.

Schreurs, M.R., 'Implementatie van de Herstructureringsrichtlijn: wellicht beter in de surseance dan in de WHOA?' *Tijdschrift voor Insolventierecht* 2019/33.

Tollenaar, N.W.A., 'Het Wetsvoorstel Homologatie Onderhands Akkoord onder de loep genomen', *Tijdschrift voor insolventierecht* 2019/32.

Van der Meer, J.A., 'Misbruik van de WHOA', *Tijdschrift financiering, zekerheden en insolventiepraktijk* 2021/2.

Kamerstukken en wetgeving

Besluit van 26 oktober 2020 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet homologatie onderhands akkoord (*Stb.* 2020, 415).

Bijlage bij *Kamerstukken II* 2018/19, 35249, nr. 3; Reactie NVB op wetsvoorstel homologatie onderhands akkoord.

Kamerstukken II 2018/19, 35249, nr. 3 (MvT).